

สุขภาพคนไทย

2558

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (วปส.)
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)
สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

อุบายขายสุขภาพ

เมื่อสุขภาพกลายเป็นสินค้า ยาคือเครื่องมือแสวงหากำไร

- 11 ตัวชี้วัดสุขภาพอาเซียน
- 10 สถานการณ์เด่นทางสุขภาพ
- 4 ผลงานดี ๆ เพื่อสุขภาพคนไทย

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

สุขภาพคนไทย 2558 : อูบายชายสุขภาพ: เมื่อสุขภาพเป็นสินค้า ยาคือเครื่องมือทำอะไร / สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. -- พิมพ์ครั้งที่ 1. -- นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2558 (เอกสารทางวิชาการ / สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ; หมายเลข 443) ISBN 978-616-279-643-2

1. ยา. 2. ยา -- การตลาด. 3. พระราชบัญญัติยา -- ไทย. 4. ความปลอดภัย. 5. การขนส่งมวลชน. 6. การจัดการขยะ. 4. ดัชนีสุขภาพ. 5. ภาวะสุขภาพ -- ดัชนีชี้วัด. I. มหาวิทยาลัยมหิดล. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. II. ชื่อชุด. WA100 ส743 2558

ออกแบบและศิลปกรรม

กราฟิกหมวดตัวชี้วัดสุขภาพ

ออกแบบและจัดหน้าหมวด

10 สถานการณ์เด่นทางสุขภาพ และเรื่องเด่นประจำฉบับ

สุกัญญา พรหมทรัพย์

บ้านท้ายซอยตีสี่ (facebook.com/bantaisoidesign)

จัดพิมพ์โดย

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (วปส.)

ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

และ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

สำนักพิมพ์

บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

โทรศัพท์ 0-2882-1010 โทรสาร 0-2434-1385

จำนวนพิมพ์

16,500 เล่ม

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (วปส.)

เลขที่ 999 ถนนพุทธมณฑล สาย 4 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

โทรศัพท์ 0-2441-0201-4 โทรสาร 0-24415221

เว็บไซต์ www.ipsr.mahidol.ac.th

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

เลขที่ 99/8 อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาพ 2 ซอยงามดูพลี แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120

โทรศัพท์ 02-343-1500 โทรสาร 02-343-1551

เว็บไซต์ www.thaihealth.or.th

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

เลขที่ 88/39 ชั้น 3 อาคารสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข ตำบลลาดยาว อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์ 02832-9000 โทรสาร 0-832-9001-2

เว็บไซต์ www.nationalhealth.or.th

ข้อมูลในหนังสือเล่มนี้ ไม่สงวนลิขสิทธิ์ สามารถนำไปเผยแพร่เพื่อประโยชน์ต่อสังคมได้ ขอให้อ้างอิงที่มาด้วย

สู่ภาพ
คนไทย
2558

บอกกล่าว

สุขภาพคนไทย ปี 2558 ย่างก้าวสู่ปีที่ 12 โดยปีที่ผ่านมามีประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงมากมายทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งรายงานสุขภาพคนไทยถือเป็นบทบาทหนึ่งในการบันทึกหน้าประวัติศาสตร์นี้ไว้ในส่วน 10 สถานการณ์เด่นในรอบปี เพื่อเป็นข้อมูลให้สังคมได้รับรู้และเรียนรู้ โดยในปีนี้นำเสนอเรื่อง 1) รัฐประหาร 2557 ผ่านทางต้นประเทศไทย 2) ชีวิตบนเส้นด้าย ปัญหาความปลอดภัยของระบบขนส่งสาธารณะของไทย 3) การจัดการขยะและสารพิษ: ขึ้นแท่นวาระแห่งชาติ? 4) อีโบล่าและการจัดการโรคข้ามพรมแดน 5) 'การอุ้มบุญ' กับสิ่งที่สังคมไทยควรรับรู้ 6) พ.ร.บ.ยาฉบับใหม่ ใครได้ ใครเสีย 7) 'เขตสุขภาพ' บนความเห็นต่าง ประชาชนคือผู้รับเคราะห์ 8) แผ่นดินไหวเชียงราย ผลกระทบต่อชุมชนและการจัดการปัญหา 9) เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน: เหยี่ยวสองด้านที่ฟุ้งตระหนก 10) ปัญหาอาชญากรรม: หนามยอกอก การท่องเที่ยวไทย

ปี 2558 เป็นปีที่ประชาคมอาเซียนจะเปิดเสรีการค้าระหว่างกัน จึงเป็นจังหวะอันดีที่รายงานสุขภาพคนไทยฉบับนี้ จะเลือกอาเซียนมาเป็นประเด็นสำหรับส่วนดัชนี เพื่อให้เห็นมุมมองต่างๆของประเทศในกลุ่มอาเซียน ทั้งเรื่องประชากร สุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสุขภาพ และระบบสุขภาพ

ส่วนเรื่องประจำฉบับ เราหยิบยกเรื่องอุบายขายสุขภาพ เมื่อสุขภาพกลายเป็นสินค้า ยาคือเครื่องมือแสวงหากำไร เป็นเรื่องพิเศษประจำฉบับ ลำดับเรื่องราวตั้งแต่การตลาดของ “ตลาดยา” ไปจนถึง “การขายความเชื่อ ความหวัง” เป็นการชี้ให้เห็นถึงกลไกการตลาดอันแยบคายใน “สินค้า” ด้านสุขภาพที่ปรับเปลี่ยนให้คนปกติ กลายเป็นคนป่วย หรือการทำให้ความสวยงามสามารถซื้อหามาได้ เรื่องประจำฉบับปีนี้จึงเป็นการเปิดมุมมองใหม่ให้ผู้บริโภคได้เข้าใจและตัดสินใจก่อนเลือกรับบริการ

ทีมงานขอขอบคุณผู้อ่านที่ติดตามรายงานสุขภาพคนไทยมาด้วยดีอย่างต่อเนื่อง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานสุขภาพคนไทย 2558 จะเป็นประโยชน์และให้ความเพลิดเพลินกับการอ่านเหมือนดังเล่มที่ผ่านมา

คณะทำงานสุขภาพคนไทย
มีนาคม 2558

สารบัญ

11 ตัวชี้วัด

“สุขภาพอาเซียน”

10 ประเทศอาเซียน ความหลากหลายที่รวมเป็นหนึ่ง	10
ประชากรในอาเซียน	12
สุขภาพกาย	14
สุขภาพจิต	16
พฤติกรรมสุขภาพ	18
การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม	21
สภาพแวดล้อมและความเป็นเมือง	24
การคลังสุขภาพ	26
ทรัพยากรสาธารณสุข	28
ความเป็นธรรมด้านสุขภาพ	30
อาเซียนกับความท้าทายทางสุขภาพ	32

10 สถานการณ์เด่น

ประจำปี 2558

รัฐประหาร 2557 ผ่านทางต้นประเทศไทย	36
ชีวิตบนเส้นด้าย ปัญหาความปลอดภัย ของระบบขนส่งสาธารณะของไทย	40
การจัดการขยะและสารพิษ: ขึ้นแท่นวาระแห่งชาติ?	44
อีโบล่าและการจัดการโรคข้ามพรมแดน	49
‘การอุ้มบุญ’ กับสิ่งที่สังคมไทยควรรับรู้	53
พ.ร.บ.ยานขับใหม่ ใครได้ ใครเสีย	57
‘เขตสุขภาพ’ บนความเห็นต่าง ประชาชนคือผู้รับเคราะห์	61
แผ่นดินไหวเชียงราย ผลกระทบต่อชุมชน และการจัดการปัญหา	65
เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน: เหรียญสองด้านที่พึงตระหนัก	69
ปัญหาอาชญากรรม: หนามยอกอก การท่องเที่ยวไทย	74

เรื่องพิเศษประจำปี

อุบายขายสุขภาพ

อุบายขายสุขภาพ	82
เมื่อสุขภาพกลายเป็นสินค้า ยาคือเครื่องมือแสวงหากำไร	

4 ผลงานดี ๆ เพื่อสุขภาพคนไทย

พ่อนานอินสม ลิทธิตัน หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ	78
สมุนไพรมากับบัญญัติหลักแห่งชาติ	78
ปีทองของกีฬาไทย	79
คนไทยกับรางวัลกีตาร์คลาสสิกระดับโลก	79

ภาคผนวก

เอกสารอ้างอิง	107
เกณฑ์ในการจัดทำรายงาน “สุขภาพคนไทย 2558”	114
รายชื่อคณะกรรมการชี้ทิศทาง	116
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	117
รายชื่อทีมเขียนสถานการณ์เด่นทางสุขภาพ	117
รายชื่อคณะทำงานจัดทำรายงานสุขภาพคนไทย	118

สำหรับการอ้างอิงบทความ

โครงการสุขภาพคนไทย. 2558. ชี้อบทความ. สุขภาพคนไทย 2558 (เลขหน้าของบทความ).

นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ตัวอย่าง

โครงการสุขภาพคนไทย. 2558. 10 ประเทศอาเซียน ความหลากหลายที่รวมเป็นหนึ่ง.

สุขภาพคนไทย 2558 (หน้า 10-11). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

11 ตัวชี้วัด สุขภาพอาเซียน